

Årsplan

2024 – 2025

Lykkelig som liten
Pålitelig-vennlig-modig

Godkjent SU -dato-

LUNNER
KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Årsplanen viser hvordan:	4
Barnehagene i Lunner kommune	5
Lunner kommune har 5 kommunale barnehager:.....	5
Trygt og godt barnehagemiljø for alle	5
Tidlig innsats	5
Visma Min Barnehage (App)	5
Presentasjon av Roa barnehage	6
Samarbeid med barnas hjem og hjemmets medvirkning	7
Den daglige kontakten	7
Foreldresamtaler	7
Foreldremøter.....	7
Foreldreråd	7
Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU).....	7
Samarbeidsutvalg (SU):.....	7
Åpningstider og kontaktinformasjon.....	8
Åpningstider.....	8
Besøksadresse.....	8
Sosiale medier.....	8
Kontaktinformasjon	8
Styringsdokumenter	9
Samarbeidspartnere	10
Pedagogisk verdigrunnlag	11
Barnehagen som pedagogisk virksomhet	12
Planer for å sikre kvalitet i vårt arbeid med barn:.....	12
Vi gjennomfører følgende vurderinger:.....	12
Dokumentasjon.....	12
Tiltak	12
Barnehagen innhold og oppgave.....	13
Trygghet og relasjon.....	13
Omsorg.....	13
Lek	14
Danning og læring	14
Demokrati og barns medvirkning.....	15
Mangfold og gjensidig respekt.....	15
Likestilling og likeverd	16
Bærekraftig utvikling.....	17
Livsmestring og helse	18

Kosthold – måltid	19
Pedagogisk verktøy.....	20
Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø.....	20
Snakkepakken	20
Språksprell	20
Henry – førstehjelp i barnehagen.....	20
Brannbamsen Bjørnis.....	20
Trygg trafikk	20
Observasjon «Alle med».....	20
Observasjon TRAS.....	20
Trygt og godt barnehagemiljø	21
I Roa barnehage skal barna oppleve:.....	21
I Roa barnehage skal vi ha ansatte som:	21
Trygt og godt barnehagemiljø – foresatte	22
I Roa barnehage skal foresatte bidra med:.....	22
Spm å stille seg:	22
Hvordan melde fra til barnehagen:	22
Barnehagens språkmiljø	23
Kommunikasjon	24
Språk	24
Tekst.....	24
Hjelpemidler	24
Områder for observasjon av språkutvikling.....	24
Språkarenaer.....	24
Overganger	25
Fra hjem til barnehage.....	25
Fra småbarn til storbarnsavdeling.	25
Fra barnehage til skole.....	26

Forord

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Barnehageloven §1

Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Den gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte

Årsplanen viser hvordan:

- barnehagen arbeider med omsorg, danning, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling
- hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold (§ 2) og barns rett til medvirkning (§ 3) og rammeplanen følges opp, dokumenteres og vurderes
- barns og foreldres medvirkning bringes inn i planleggingsarbeidet
- barnehagen arbeider med tilvenning av nye barn
- samarbeid og overgang fra bhg til skole er

I tillegg til årsplanen har vi utarbeidet et årshjul som synliggjør temaer, hendelser og aktiviteter i løpet av barnehageåret. Videre vil dere få en mer detaljert plan fra den enkelte avdelingen, der temaene og aktivitetene er tilpasset ut fra barnegruppen, alder, modning og behov.

Barnehagene i Lunner kommune

Barnehagen er barnas første møte med samfunnet utenfor familien. I samarbeid med foreldrene, legges grunnlaget for livslang læring. Barna danner relasjoner til ulike mennesker, med verdier som likeverd og toleranse. Med mye humor, omsorg, lek og samvær med andre barn og voksne, gjør vi dem rustet til å takle utfordringer de møter senere i livet. Livet skal være allsidig med mange muligheter, og det er hos oss det begynner.

Lunner kommune har 5 kommunale barnehager:

- Eventyrskogen barnehage (Harestua)
- Gamleskolen barnehage (Grua)
- Harestua Arena barnehage
- Kalvsjø barnehage
- Roa barnehage

Trygt og godt barnehagemiljø for alle

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette» *Rammeplan s.11*. Det er nulltoleranse mot krenkelser, jfr Barnehageloven §41. Alle som arbeider i barnehagen skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det, og melde fra dersom de får kjennskap/mistanke om at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø

Tidlig innsats

Tidlig innsats handler om barnehagens kunnskap og kompetanse innen barns utvikling, psykososialt barnehagemiljø og et godt foreldre samarbeid. Barna skal få støtte og hjelp til å oppfatte hvilke rammer som er akseptable i samvær med andre barn og voksne.

Barnehagen skal arbeide forebyggende og systematisk med det psykososiale barnehagemiljøet, for å sikre at alle barn har et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehagen har ansvar for å etablere et godt samarbeid med foreldrene. Et av hovedmålene med tidlig innsats i barnehagen er å bidra til at utfordringene ikke utvikler seg og forsterker seg videre i opplæringsystemet.

Visma Min Barnehage (App)

Barnehagene bruker appen Min Barnehage for kontakt mellom foreldre og barnehagen.

I appen kan du enkelt:

- Motta og sende meldinger til barnehagen
- Registrere fravær, ferie ol.
- Motta dagbok som forteller om barnets små og store opplevelser i barnehagen, i form av tekst og bildedeling
- Gi eller avslå samtykker

Appen kan du enkelt laste ned i app-store eller google play. Etter nedlasting logger du deg inn med ID-porten ved første gangs bruk, velg Lunner Kommune i oversikten. For mer informasjon og brukerstøtte kan du finne på [Min Barnehage-app for foresatte | Visma Flyt Barnehage \[Gratis app\] - Visma](#)

Presentasjon av Roa barnehage

Roa barnehage er en kommunal 3 avdelings barnehage med plass til 45 barn - fordelt på stor avdelingene **Goroa** og **Moroa** og småbarnsavdelingen **Vesleroa**. Den ligger sentralt til på Roa - innerst i ett rolig boligfelt, der mulighetene våre er uendelige.

Barnehagens uteområde er stort med mange muligheter til utfoldelse og opplevelser. Rett utenfor gjerdet har vi tilgang til både bekk og skog, der vi har gode muligheter for motorisk utfoldelse. Vi ligger i gangavstand til både gymsal, bibliotek, akebakker, togstasjon og andre fine turområder.

Barnehagens inneområde inneholder mange rom som barna kan fordele seg på. Innemiljøet er tilrettelagt for de ulike aldersgruppene og vi møblerer avdelingen/rommene slik at det innbyr til utfoldelse, kreativitet og selvstendighet.

Vi liker å se på barna som store bidragsyttere; de forteller deg akkurat hva de mener, de bidrar til fantastisk stemning, de er rause med klemmer og komplimenter, de gjør at vi hele tiden må være i utvikling og holde oss oppdatert, for ingen barn er like og det er vi glad for.

Roa barnehage gir muligheter for alle barn – uavhengig av sosial, kulturell og språklige bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Vi har mange ulike nasjoner representert i barnehagen vår. Vi vil at barna skal oppleve glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet, og vi jobber for at vårt kulturelle mangfold skal bli en berikelse for hele barnegruppen. I tillegg er vi fokuserte på å bevare de norske tradisjonene. Det krever inkluderende fellesskap og tidlig innsats.

Tidlig innsats betyr et godt pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder, at barnehagen arbeider for å forebygge utfordringer, og at tiltak settes inn umiddelbart når utfordringer avdekkes. Tiltak kan være å tilrettelegge innenfor det ordinære tilbudet og / eller ved å sette inn særskilte tiltak.

For å gjennomføre dette på best mulig måte er det viktig at barnehagen er en del av det tverrfaglige samarbeidet i kommunen. Barnehagen skal til enhver tid påse at det samarbeides med ulike instanser som eksempel barnehageteamet, ressurssteam, PPT, helsesatsjon, skole og barnevern.

Håper du tar deg tid til å lese litt om oss, slik at også dere kan bli en del av en barnehage der alle kjenner alle og bidrar til at barn og voksne er **lykkelig som liten ved å være pålitelig, vennlig og modig.**

Samarbeid med barnas hjem og hjemmets medvirkning

- *Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg, lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.*

Barnehageloven §1

Foreldre i Roa barnehage skal være trygge på at barna deres blir sett og hørt, og får delta i et felleskap som er positivt for deres utvikling.

Den daglige kontakten

- god dialog ved levering og henting i barnehagen
  - ansatte formidler observasjoner og daglige hendelser
  - foreldrene kan komme med beskjeder og informasjon knyttet til barnet.

Foreldresamtaler

- høst og vår (november og mai)
  - utgangspunkt i tidligere samtaler med foreldre
  - oppfølging av aktualiteter ift barnets utvikling og observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring.

Foreldremøter

- 1-2 ganger pr år – høst og vår.

Foreldreråd

- består av alle foreldrene i barnehagen
- skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU)

- består av to foreldre fra hver avdeling
- er bindeleddet mellom foreldrene og barnehagen i saker som angår flere enn kun eget barn
- skal fremme foreldregruppas fellesinteresser overfor barnehagen og jobbe for et godt barnehagemiljø
- Andre oppgaver kan være å planlegge og gjennomføre sosiale arrangementer for hele barne-/foreldregruppa
- Samarbeide og ha dialog der de kan ta saker med i SU på vegne av foreldrene.

Fra FAU velges det to FAU representanter som skal sitte i SU – Det utarbeides egne vedtekter for FAU

Samarbeidsutvalg (SU):

- er et rådgivende og kontaktskapende organ
- består av 2 rep. fra FAU, 2 rep. fra personalet, 1 politisk valgt rep. + styrer. Eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene.

Valg av representanter finner sted på høstens foreldremøte. Utvalget ivaretar barnehagens innhold, styring og godkjenning av årsplan. Her kan vedtak, politiske og pedagogiske standpunkt drøftes ved behov. Det er utarbeidet vedtekter for SU.

Åpningstider og kontaktinformasjon

Åpningstider

Mandag - fredag 7.15 – 16.45

Stengt:

- Lørdager, søndager og helligdager, samt Juleaften og nyttårsaften
- Romjulen
- Påskeuken
- 5 planleggingsdager i året – samkjørt med skolen
- De 3 siste ukene i juli (feriestengt)

Besøksadresse

Sagbråtan 42, 2740 Roa

Sosiale medier

Facebook - Roa barnehage

Lunner kommune - www.lunner.kommune.no

Kontaktinformasjon

Kontor

951 87 858

Styrer:

Margret Solvang: margret.solvang@lunner.kommune.no

Vesleroa (1-2 år)

409 14 910

Pedagogisk leder:

Sissel Melsæter: sissel.melsaeter@lunner.kommune.no

Goroa (2-6 år)

409 14 912

Pedagogisk leder:

Elin Gjermundsen: elin.gjermundsen@lunner.kommune.no

Moroa (2-6år)

409 14 911

Pedagogisk leder:

Mette Ekelund: mette.ekelund@lunner.kommune.no

Stjernebjengen (førskolebarn)

Pedagogisk leder:

David Varnvatn: david.varnvatn@lunner.kommune.no

Kommunalsjef for oppvekst og kultur:

Soon Elisabeth Øhrling: soon.ohrling@lunner.kommune.no

Oppvekstfaglig rådgiver:

Mette Grønmyr: mette.Gronmyr@lunner.kommune.no

Styringsdokumenter

Barnehagen har dokumenter med skriftlige retningslinjer som det skal styres etter. Barnehageloven og Rammeplanen er barnehagens viktigste styringsdokument. Disse bruker vi aktivt for å utføre de krav som stilles, og for å sikre god kvalitet i vår barnehage.

FNs barnekonvensjon	- Internasjonal lov som sikrer alle barn like rettigheter
Lov om barnehage (Barnehageloven)	- Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse med barnas hjem
Lov om barnehage kapittel VIII	- Mobbeloven – Psykososialt barnehagemiljø
Barnevernsloven	- Skal sikre barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse - Å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår
Miljørettet helsevern	- Fremme folkehelse og bidra til gode miljømessige forhold - Å sikre befolkningen mot faktorer i miljøet, bl.a. biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale som kan ha negativ innvirkning på helsen
Rammeplanen	- Rammeplanen er en forskrift til loven - Den gir personalet i barnehagen en forpliktende ramme ift planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet
Barnehagens vedtekter	- Finner du på hjemmesiden til Lunner.kommune.no
Barnehagens årsplan	- Årsplanen er laget slik at det skal være rom for spontanitet og endringer. - Den skal legges frem og godkjennes av samarbeidsutvalget - En foreldreundersøkelse (høsten) og foreldresamtaler et par ganger i året skal sikre foreldrene medvirkning i barnehagens virksomhet og innhold

Samarbeidspartnere

Roa barnehage samarbeider med ulike instanser knyttet til barns utvikling. Men vi tar også imot medmennesker som trenger studieplass, lærlingplass, arbeidserfaring og / eller språkerfaring.

Barnehageteam	<ul style="list-style-type: none"> - Består av logoped og spesialpedagog - Jobber systematisk opp mot enkelt barn med vedtak - Kan brukes som rådgivere og veiledere for personalet
Ressursteam	<ul style="list-style-type: none"> - Består av styrer, pedagogisk leder, PPT, helsesykepleier og barnehageteamet - Saker som behandles, kan være både systemsaker og individsaker
Konsultasjonsteam	<ul style="list-style-type: none"> - Består av et bredt sammensatt tverrfagligteam - Behandler saker som har behov for bred tverrfaglig drøfting: <ul style="list-style-type: none"> o BTI-saker (fra innbyggere eller deres medhjelpere) o Saker fra enhetene som ikke blir løst internt eller i ressursteam o Saker til/fra BUP o Komplekse saker som krever innsats fra sektorer utover Kultur og Oppvekst o Søknader til/fra tildelingsenheten - Kommunepsykologen og familieterapeut er mottaker av saker fra innbyggere
Barnevernet	<p>Alle barnehageansatte er pålagt opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikten dersom det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt (Lov om barnehage §22)</p>
Helsestasjon	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid og oppfølging av barn med særskilte behov. - Generell oppfølging av alle barn i samråd med foreldre
Barneskole / SFO	<ul style="list-style-type: none"> - Sikre godt samarbeid i overgang barnehage – skole
Skoler - Lunner ungdomsskole - videregående skoler - høyskoler	<p>Barnehagen er praksisbarnehage</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi tar imot skoleelever som ønsker å teste ut barnehageyrket - fagarbeidere og pedagoger fungerer som veiledere for lærlinger (barna og ungdomsarbeiderfaget) og studenter (barnehagelærerutdanningen).

Pedagogisk verdigrunnlag

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling.

Rammeplan kap. 1

For de fleste barn er barnehagen det første trinnet i utdanningsløpet. Vår oppgave er å bidra til et godt grunnlag for livslang læring og aktiv deltagelse for barna i et demokratisk samfunn. Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og å sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskap, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen.

Roa barnehage sin visjon er: **Lykkelig som liten**

Den forteller at vi i Roa barnehage vektlegger den gode barndommen. Barna skal møtes med positive holdninger og anerkjennelse av alle ansatte hver dag. Trygghet, relasjon og omsorg skal ligge til grunn for alt vi gjør og komme til uttrykk gjennom væremåten til den enkelte medarbeider.

Roa barnehage sine verdier er: **Pålitelig – vennlig - modig**

Verdiene forteller hvordan man tar vare på hverandre, hvordan man snakker om hverandre og hvordan man er sammen i et fellesskap. Verdiene skal motivere og inspirere i det daglige arbeidet på veien for å virkeliggjøre visjonen. Barna skal møte voksne som støtter, engasjerer og inspirerer. Gjennom trygghet, relasjonsbygging og omsorg skal vi gi barna en god start på livsmestring.

For å sikre at barna får best mulige vilkår hos oss – må voksenrollen være i fokus hele tiden. Det handler om å være varm og grensesettende voksen. Vi jobber for å skape trygghet, bygge relasjon og overøse omsorg ovenfor barnet.

Vi vil at alle barn skal bli sett, hørt og få lov til å være den de er, uavhengig kjønn, legning, etnisitet, livssyn, sosial status og funksjonsevne. Vi er alle forskjellige, men like verdifulle og en viktig del av barnehagens fellesskap. Trygge barn trives og har lyst til å leke og utforske, det er da de lærer best. Barna skal være en best mulig utgave av seg selv, samtidig som de ser, inkluderer og tar vare på andre, omgivelsene sine og ikke minst naturen.

Vi har null toleranse for mobbing og diskriminering.

Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Hovedformålet med vurderingsarbeidet er at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Rammeplanen s. 38

Barnehagen skal gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning på disse prosessene. Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen.

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at alle barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Dette synliggjøres i barnehagens lokale planer.

Planleggingen synliggjør hvordan barnehagen fortolker og realiserer rammeplanen og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten. Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet.

Planer for å sikre kvalitet i vårt arbeid med barn:

- årsplan og årshjul
- progresjonsplaner for fagområdene
- periodeplaner for barnehagens arbeid

Vi gjennomfører følgende vurderinger:

- månedsbrev
- intern evaluering (avdelings- og personalmøter)
- observasjoner av barns trivsel og utvikling
- foreldresamtaler
- Observasjoner, kartlegging, relasjonsskjema i forhold til «trygt og godt barnehagemiljø»

Dokumentasjon

Dokumentasjon handler om å synliggjøre vår praksis for andre. Å bruke dokumentasjon pedagogisk handler om å forstå hva som skjer i det pedagogiske arbeidet og å reflektere over hvordan voksne legger til rette for å gi barn muligheter i hverdagen. Dokumentasjon er nært knyttet til vårt vurderingsarbeid.

Tiltak

- Vi lager ukeplaner / månedsbrev / evalueringer som legges ut på Min barnehage
- Våre planer skal legge opp til spontanitet og barns medvirkning
- Pedagogisk leder skal dokumentere barnehagens arbeid og planverk gjennom hele året. Evalueres og vurderes skriftlig, sammen med barnehagens grunnsyn, hvert halvår
- Vi har barnesamtaler med førskolebarna – forebygge trygt barnehagemiljø
- Samarbeidsutvalget fastsetter årsplanen
- Vi har brukerundersøkelse blant foreldrene årlig (jan). Disse brukes til vurderingsarbeid

Barnehagen innhold og oppgave

Vi jobber med å lære barna å leve livet sitt på best mulig måte. Gjennom arbeidet med grunnverdier, ønsker vi å bidra til at barna får gode holdninger til seg selv og andre. Barnas psykiske og fysiske helse skal fremmes i barnehagen, og vi må vite hvordan vår væremåte påvirker barnas utvikling.

Trygghet og relasjon

Å bygge gode relasjoner til barn og foresatt er nødvendig for trygghet og trivsel. Trygghet bidrar til at barnet får en ro inni seg slik at det klarer å være nysgjerrige på verden. Barnet vet at de voksne er der også hvis det skulle trenge hjelp eller beskyttelse. Det tør da å utforske omgivelsene. Når barnet utforsker omgivelsene og deltar i lek og aktivitet, bidrar det til læring og utvikling.

I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring.

Slik jobber vi:

- har gode rutiner for overganger fra:
  - hjem til barnehage
  - småbarn til storavdeling
  - barnehage til skole
- har fokus på godt og tett foreldresamarbeid
- er sensitive voksne, ved å vise entusiasme og glede.
- sikrer at egen atferd er preget av handlinger som fremmer barnets trivsel, utvikling og læring

Omsorg

Omsorg handler om hvordan voksne er i møte med det enkelte barn, og hvordan vi skaper gode relasjoner slik at barnet føler seg sett og respektert.

«Det du legger inn av omsorg, trøst, ømhet, glede og latter, kommer ut igjen som psykisk helse og mestring hos barna du jobber med! (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad 2013)

Slik jobber vi:

- sier hei og bruker barnets navn når det kommer i barnehagen
- holder blikkontakt i samtale med barna
- er aktive til stede i leken
- viser glede i samspillet
  - glede inviterer til samspill. Smilet er et signal om at jeg er tilgjengelig og åpen
- er sensitive voksne som ser barnets initiativ, er lydhøre for barnas ønsker og behov og leder oss over det barnet mestrer
- tilbyr et godt fang når ting buttrer imot
- beholder roen og har et lavt stemmeleie
- takker for dagen og sier ha det når barna går hjem

Lek

For barn er lekens formål å leke. Følelsen barn opplever når de leker sammen, henger ofte sammen med følelsen av å ha venner. I lek uttrykker barn seg, og får nye erfaringer sammen med andre.

Gjennom lek deler barn lekeinnhold og leke opplevelser, som er med på å utvikle barnas sosiale ferdigheter, empati og selvfølelse. En venns relasjon forutsetter likefult at det eksisterer en toveis relasjon barna imellom. Dette kan ta tid å bygge opp, og i begynnelsen kreves det kontinuerlig vedlikehold.

I lekens univers opplever barna gjentatte samspillserfaringer som gir grobunn for at venns relasjoner skal kunne utvikle.

Slik jobber vi:

- gir tid og rom
- inviterer til lek – kaoslek, rollelek, regeltek og alt der imellom
- voksne går inn og ut av lek etter behov og bistår de barna som trenger støtte
- gir barna felles leke rammer – eks gjennom eventyr, sang, rim/regler og fortellinger
- lager stimulerende lekemiljøer som inviterer til lek

Danning og læring

Danning bidrar til at barna forstår felles verdier og normer som er viktige for demokratisk fellesskap. Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverden og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap.

Vi skal tilrettelegge for meningsfulle opplevelser og støtte barnas identitetsutvikling og positiv selvforståelse. Barna skal oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.

Slik jobber vi:

Hilser barna med navn når de kommer i barnehagen

Er genuint opptatt av å bli kjent med hvert enkelt barn

Bekrefter overfor barna for den de er og ikke for hva de presterer

Er tilstedeværende voksne som ser og støtter barna

Møter, bekrefter/speiler barnas følelser og setter ord på hvordan barna har det

Viser glede og entusiasme i samspillet med barna

Gir barna støtte til å løse konflikter og ta andres perspektiv

Involverer barna i praktiske arbeidsoppgaver for fellesskapet

Vi lærer barna:

å hilse på andre når de møtes

at alle er viktige

at de er gode nok slik de er

at en kan prøve og feile og prøve igjen

at det å ha forskjellige følelser er naturlig

å glede seg over det de får til selv, og glede seg over det andre får til

at det er flere måter å gjøre ting på, min måte er like god som din måte

at det å bidra i hverdagsysler er nyttig og gir glede for fellesskapet

Demokrati og barns medvirkning

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap hvor barna får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta.

Barns medvirkning handler først og fremst om en holdning hos de voksne i relasjonen med barn. Barn skal bli møtt som et selvstendig lite menneske. Uavhengig av alder og forutsetninger skal barn få erfare at deres stemme blir lyttet til. Vi skal sørge for at barnas erfaringer og synspunkter får innflytelse på det som skjer i barnehagen

Slik jobber vi:

- er lydhøre og tar barnas innspill på alvor. Er ikke barnas ønsker gjennomførbare, kan vi i samarbeid gjøre små justeringer slik at barna allikevel har hatt medvirkning. Vi gir barna gode forklaringer og begrunnelser dersom vi ikke kan gjøre en aktivitet
- sørger for at alle får si hva de mener gjennom barnesamtaler og deltakelse i hverdagen
- i smågrupper, slik at barn lettere kan uttrykke sine meninger
- er bevisste på barnas kroppsspråk og ulike uttrykksmåter. Dette er spesielt viktig hos barn som ikke har så godt verbalt språk – de yngste eller norsk som 2. språk
- barna får velge blant ulike aktiviteter
- respekterer barnas ønske om å ikke velge. Noen ganger kan barnas behov være å observere litt før de går inn i en lek eller aktivitet
- barna har indirekte medvirkning gjennom valg som blir tatt ut fra barnegruppas interesser og som vi bygger videre på i det pedagogiske arbeidet
- passer på at vi ikke gir barna for stort ansvar i de valgene vi gir de – valgene barna får er basert på alder og modenhet

Mangfold og gjensidig respekt

Barnehagen skal være et sted som fremmer vennskap og fellesskap, der barna skal oppleve å være en betydningsfull person i felleskapet. Barnehagen skal gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskapet. Vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller.

Barna har ulike forutsetninger, både fysisk, psykisk og språklig. De har ulik oppvekst, kultur, religion, familiesituasjoner, økonomi og matvaner. Det er ulike verdier, holdninger og livssyn i alle familier. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Barnehagen skal være preget av åpenhet og raushet der mangfold brukes som en ressurs.

Slik jobber vi:

- Viser interesse for hvert barn og deres bakgrunn – språk og kultur
- Synliggjør hvilket land som er representert i barnehagen
- Synliggjør familieformer og sørger for at alle barn får sin familie speilet i barnehagen
- Markerer høytider som er representert i barnehagen
- Markerer FN dagen med foreldrearrangement (matfest)

Vi lærer barna:

- Å være stolt av seg selv
- Å bygge relasjoner uavhengig av livsstil og kulturbakgrunn
- Å anerkjenne ulike måter å leve på
- Å anerkjenne hverandres ulike verdier, holdninger og livssyn

Likestilling og likeverd

Vi motvirker diskriminering og fremmer nestekjærlighet. Her skal alle barn føle seg velkomne og trygge, med like muligheter til å bli møtt med omsorg, respekt og oppfølging. Likeverd betyr at alle mennesker er like mye verdt og skal tas på alvor uansett hvem de er, og hvordan de er.

Menneskeverd skal ikke knyttes til utseende, handling eller bakgrunn. Læren om likeverd er viktig i kampen mot mobbing. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling.

Likestilling handler også, for oss, om å se ting på nye måter og utfordre personalets og barnas vanter og forestillinger. For å behandle alle likeverdig, må en av og til forskjellsbehandle, nettopp fordi alle har forskjellige utgangspunkt. Alle barn skal få delta i et inkluderende fellesskap ut fra sine behov

Dette betyr likeverd og likestilling for oss:

- Alle er like mye verdt
- Ingen skal forskjellsbehandles
- Alle skal ha samme muligheter
- Alle skal oppleve rettferdighet
- Vi tilrettelegger for at alle kan delta og bidra

Slik jobber vi med holdninger:

- Vi kjenner barna godt og forstår deres unike behov
- Alle får en vennlig og lik mottakelse om morgenen
- Både «jentelek» og «guttelek» blir anerkjent og ivaretatt
- Vi feirer mangfoldet i kulturer og involverer foreldre i deling av tradisjoner og aktiviteter
- Vi er ekstra oppmerksomme på barn med ekstra utfordringer for å sikre at alle føler seg inkludert

Slik motvirker vi diskriminering:

- Vi ser hvert barn for den de er, uavhengig av bakgrunn
- Vi jobber aktivt med vennskap og inkluderende språk (ASK, bildestøtte og tegn til tale)
- Vi skaper et lekemiljø der alle får delta
- Vi har nulltoleranse for mobbing og jobber med følelsesbevissthet
- Vi legger vekt på samarbeid og inkludering i alle aktiviteter

Slik fremmer vi nestekjærlighet:

- Vi behandler andre som vi selv ønsker å bli behandlet
- Vi snakker om gode relasjoner og hvordan vi kan støtte hverandre
- Vi bruker rollespill og bøker for å illustrere vennskap og samarbeid
- Vi gir ros og anerkjennelse til alle barn for deres handlinger
- Vi voksne er gode rollemodeller og viser oppmerksomhet til hvert enkelt barn
- være bevisst over egne holdninger og handlinger
- Være tilstede – forebygge mot mobbing og utestenging

Ved å skape et inkluderende og støttende miljø,
gir vi alle barn mulighet til å trives og utvikle seg sammen.

Bærekraftig utvikling	
<p>Vi lærer barna om hvor viktig det er å ta vare på miljøet. Vi snakker om hvordan det vi gjør her i barnehagen også kan påvirke hele verden. Barna skal oppleve verdien av å ta vare på seg selv, andre og naturen. Vi skal legge grunnlaget for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet.</p> <p>Bærekraftig utvikling handler om å sørge for at vi får det vi trenger i dag, uten å skade jorden for dem som kommer etter oss. Det er viktig å tenke på hvordan vi behandler naturen.</p>	
Slik jobber vi med bærekraft:	
Ta vare på hverandre og naturen	barna lærer å være snille med seg selv, vennene sine og naturen
Læring i naturen	Vi går ut i skogen og leker, hvor vi kan oppdage alt det spennende naturen har å by på
Utforske naturen	Vi går på turer for å oppdage skogen, elven og området rundt barnehagen. Vi ser hvordan naturen forandrer seg med årstidene
Være bevisst	Vi bruker bare det vi trenger av papir når vi vasker hender
Kildesortering	Barna lærer å sortere søppel sånn at vi kan gjenvinne det
Digital kommunikasjon	Vi bruker appen «min barnehage» til informasjon og kommunikasjon i stedet for papir
Ta vare på leker	Vi lærer å være forsiktige med lekene våre så de varer lenger
Holde omgivelsene rent	Vi rydder søppel i barnehagen og i nærheten av barnehagen – sorterer og kaster søppel. Det er gøy å gjøre det sammen, og vi lærer hvor viktig det er å holde det rent.
Dette betyr bærekraft for oss:	
Solidaritet	Vi bryr oss om andre (mennesker og dyr), både nå og i framtiden Samtidig få kjennskap til naturens syklus. Dyr må også bøte med liv for at andre skal overleve.
Bruke ressursene klokt	Vi lærer å ikke kaste mat og å bruke ting flere ganger
Tenke på fremtiden	Vi snakker om hvorfor det er viktig å ta vare på jorden
Lære om konsekvenser:	
Eksperimentere	vi prøver ut hva som skjer med søppel i naturen over tid
Lesing	Vi leser bøker som handler om miljøet for å lære mer
Gode vaner	Vi viser hvordan vi kan ta vare på jorden, så barna ser hvor viktig det er

Ved å lære om bærekraft, gir vi barna verktøyene de trenger for å ta vare på jorden nå og i fremtiden!

Livsmestring og helse	
<p>I barnehagen ønsker vi å hjelpe barna med å lære hvordan de kan håndtere både gode og dårlige dager. Vi vil at alle skal føle seg trygge og sterke, slik at de kan mestre alt livet har å by på.</p> <p>Vi jobber for at barna skal oppleve glede, mestring og følelsen av å være verdifulle. Vi ønsker også å forhindre mobbing og urettferdighet, slik at alle barn kan ha det bra. Barna skal oppleve å mestre sine hverdager og liv, i trygge omgivelser med rom for utforskning og sunne helsevaner.</p>	
Dette gjør vi for å sikre at barna trives	
Trygt miljø	Barna skal føle seg trygge i barnehagen. Hvis vi ser at noen ikke trives eller blir ertet, tar vi tak i det med en gang!
Følge opp	Vi har rutiner for hvordan vi håndterer barn som ikke har det trygt og godt. Vi snakker med barna om følelser og empati, slik at alle forstår hva som er greit og ikke greit. Vi involverer foreldrene hvis vi har mistanke om mobbing
Vennskap	Vi snakker om hvordan vi kan være gode venner og ta vare på hverandre
Si ifra	Barna lærer at det er viktig å si ifra hvis de ser noen bli plaget, eller hvis de selv blir plaget
Ro og hvile	Vi gir barna tid til å slappe av, lese bøker eller bare være stille. Det er viktig å ha tid for seg selv
Matglede	Vi lager sunne måltider, basert på kostholdsråd fra Helsedirektoratet tilpasset for barn. Vi oppfordrer barna til å spise variert og sunn mat.

Kosthold – måltid

Barnehagen skal bidra til at barna tilegner seg gode vaner, holdninger og kunnskap bår det gjelder kosthold, hygiene, aktivitet og hvile. Arbeidet med mat og måltider bør skje i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem.

Rammeplanen 2017

Et godt måltid handler om mye mer enn bare det å få maten i seg. Det handler om mestring, samhandling og fellesskap. Måltider er faste rutiner som finner sted hver dag gjennom alle årene i barnehagen. Dette gir gode muligheter for verdifulle og minnerike øyeblikk.

I Roa barnehage har vi fokus på et sunt og variert kosthold som gir energi til kroppen, samt å skape en hyggelig atmosfære. Måltidet handler om fellesskap og samspill, mestring, gode opplevelser og samtaler. Dette er en del av hvert enkelt barns dannelsingsprosess og bidrar til utvikling av barnas sosiale kompetanse.

Mål:	Vi bygger fellesskap der alle opplever tilhørighet, livsglede og håp. Vi fremmer positive handlinger som stimulerer til livsmestring og helse, og som motvirker avvising, mobbing og vold.
------	---

Tiltak:	
Dekke på bordet / rydde opp	Barna er med å dekke og rydde opp etter måltid. Her benytter vi sjansen til språktrening / begreper. Barna får kjennskap til matematiske sammenhenger – blant annet gjennom telling og sortering.
30 min	Vi setter av minst 30 minutter til å spise, slik at barna får i seg tilstrekkelig med mat
Fellesskap	Vi øver på å sende over bordet til hverandre, turtaking, lytting og være hjelpsom
Hygiene	Håndvask før og under måltid
Motiverer	Vi serverer pålegg som er anbefalt av helsedirektoratet. Varm lunsjen består av en 4 ukers meny. Dette for at barna skal kjenne igjen maten og bli trygge på den for å kunne smake. Vi stimulerer til utvikling av språk, lukt- og smakssans, finmotorikk, selvstendighet og samspill.
Pedagogiske prinsipper	
Godt samspill	De voksne skal ta aktivt del i måltidet sammen med barna. De voksne skal sitte sammen med barna rundt bordet og skal ha fullt fokus på samspillet med barna og mellom barna. Måltidet er for alle, og det er viktig å ha fokus på barn som spiser sakte og barn som gjøre seg fort ferdig.
Harmoni	Måltidet skal oppleves som noe godt og positivt. Skap atmosfære og stemning rundt bordet. Rammene rundt måltidet er viktig for å skape ro.
Gode samtaler	Lytt til barnas fortellinger og opplevelser. Det er lettere å ha fokus på enkeltbarn rundt måltidet enn f.eks. i samlingsstunden.
Klare selv	Barnas mestringsfølelse skal fremmes også under måltidet. Hvordan vaske bordene, helle melk, smøre på skiven, velge pålegg osv. er viktig for barnas mestringsfølelse. Det gir barna en følelse av at «jeg trengs» og at «jeg er viktig».
Trygt og godt barnehagemiljø	
Små grupper	Barna fordeles på bord med en fast voksen pr bord. Små grupper skaper trygghet og oversikt for barna. Hjelper barn med å bygge relasjoner til hverandre
Vennskap	Ikke skille barn som knytter nye bånd. La de få sitte sammen ved matbordet etter eget ønske

Pedagogisk verktøy

Her er det en oversikt over utvalgte pedagogiske verktøy som kan benyttes i pedagogisk praksis, samt en kort beskrivelse av det enkelte verktøyet

Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø	Et dokument / arbeidsredskap for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø
Snakkepakken	Inneholder inspirerende språkverktøy til samlingsstunder
Språksprell	Metodiske språkleker som trener opp barnets språklige bevissthet gjennom korte og systematiske lekeøvelser. Gir barna et solid fundament å bygge videre på i lese- og skriveinnlæringen.
Henry – førstehjelp i barnehagen	Henry-opplegget er utviklet for å øke barnas bevissthet om, kjennskap til og interesse for førstehjelp
Brannbamsen Bjørnis	Opplæringsmaterieil, spill, fortellinger.
Trygg trafikk	Opplæringsmaterieil, spill, billedbøker og hånddukene – Tarkus og Lyset.
Observasjon «Alle med»	Dekker barnets seks utviklingsområder. Språk, lek, sansemotorisk og sosioemosjonell utvikling. Samt hvordan barnet fungerer i hverdagsaktiviteter og hvordan barnet trives. Observasjonsskjemaet blir benyttet som et verktøy til foreldresamtale ved behov
Observasjon TRAS	Tidlig registrering av språkutvikling. Dette skjemaet benyttes dersom det er ønskelig med en grundigere observasjon av språkutviklingen til et barn.

Trygt og godt barnehagemiljø

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap.

Rammeplanen 2017

Mål:	Personalet skal jobbe aktivt for å fremme positive handlinger som motvirker avvising, mobbing og vold.
------	--

Et barnehagemiljø som stimulerer vennskap blant barn, er i seg selv forebyggende mot mobbing. Vi arbeider for at Roa barnehage skal være psykisk helsefremmende. Dette kjennetegnes ved et miljø hvor:

- Barna kan tenke selv, tenke sammen, gjøre selv og gjøre sammen, klare selv og klare sammen
- Barna har krav på respekt for sitt menneskeverd
- Barna har rett til vern om sin personlige integritet
- Man får være et verdifullt menneske sammen med andre og å være en del av flokken

I Roa barnehage skal barna oppleve:

- Vennskap
- Å tilhøre et fellesskap hvor man blir verdsatt og inkludert
- Støtte i å kunne mestre motgang og å håndtere utfordringer
- Tydelige forventninger
- Bevegelse glede
- Glede ved å leke og lære
- Tilstedeværende aktive voksne

Kjennetegn

- Barn som viser glede over å være i barnehagen, gjennom kroppsspråk og latter
- Barn som har venner, noen å være sammen med
- Barn som hjelper hverandre uoppfordret
- Barn som tør å gjøre feil, og takler motgang
- Barn som er trygge i møte med andre
- Barn som opplever mestring
- Barn som verdsetter mangfold

I Roa barnehage skal vi ha ansatte som:

- Er fysisk og psykisk til stede
- Hindrer og stopper all form for ekskluderende og krenkende adferd
- Støtter barna i å sette egne grenser, respektere andres grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner
- Er varme, grensesettende og ser på barna med varme øyne
- inkluderer alle barn
- støtter barna i å etablere gode relasjoner og utvikle vennskap
- legger til rette for varierte aktiviteter inne og ute
- imøtekommer barnas behov for lek, trygghet og mestring i hverdagen
- omtaler barn, voksne og familier på en positiv måte
- har kunnskap og gjørekompetanse for å kunne beskytte barn i sårbare livssituasjoner

Trygt og godt barnehagemiljø – foresatte

Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.
Rammeplanen 2017

Hvordan kan foresatte bidra til et godt psykososialt barnehagemiljø?

I Roa barnehage skal foresatte bidra med:

- være engasjerte i de andre barna
- be barna med seg hjem, la barna treffe hverandre i en annen setting enn den de er vant til i barnehagen
- samtale med egne barn om det å være en god venn og inkludere andre
- være god rollemodell som ikke snakker ufordelaktig om andre barn og deres foreldre i barnas påhør
- gripe inn når eget barn viser uønsket atferd mot andre barn
- være god rollemodell i konfliktløsning. Hjelp barnet å finne gode måter å løse konflikter på
- være bevisst på hva jeg legger ut på sosiale medier
- interesserte i hvordan de andre barna har det og omtaler barna, personalet og barnehagen positivt
- ikke bevisst utelate enkeltbarn fra bursdager og andre arrangement. Foreldrene må være klar over at valgene de tar ikke bare har konsekvenser for eget barn, men også andres barn og samspillet mellom dem alle. Bidrar jeg til inkludering eller ekskludering?

Spm å stille seg:

Foresatte er de viktigste rollemodellene for barna og de barna ser opp til. Det er ikke alltid barna vil fortelle om det som skjer i barnehagen, eller har språk til å sette ord på det som skjer. I den anledning kan disse spørsmålene være til hjelp.

- gleder ditt barn seg til å gå i barnehagen?
- Hvordan snakker barnet om barnehagen hjemme?
- Forteller barnet om hyggelige eller morsomme opplevelser i barnehagen, eller om de andre barna?
- Virker det som om barnet ditt har venner i barnehagen?
- Virker det som om barnet ditt føler seg trygg der?
- Er de voksne i barnehagen opptatt av om barnet ditt har det bra, og er dette noe du kan snakke med dem om?

Hvordan melde fra til barnehagen:

Det er viktig at foresatte melder fra til barnehagen dersom du oppdager at ditt eget, eller andres barn blir mobbet eller av andre grunner ikke har det bra i barnehagen. Om et barn opplever å bli mobbet eller utestengt fra leken, må barnehagen følge opp.

- Ta kontakt med pedagogisk leder eller styrer og fortell om bekymringen din. Det kan være lurt å notere ned de punktene du ønsker å ta opp, slik at du husker hva du skal si
- Be om møte der dere sammen lager en plan om hva barnehagen og dere som foreldre skal gjøre for at barnet skal trives. Planen bør tydelig vise hvordan barnet ditt skal oppleve at hverdagen i barnehagen blir bedre.
- Spør barnehagen om hvordan du som forelder kan bidra i samarbeid, slik at det blir til det beste for barnet. Det er også viktig å tenke over hvordan dere selv omtaler andre.

Barnehagens språkmiljø

Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulering til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling. Barn lærer språk best gjennom å være språklig aktive. Rammeplanen 2017

Arbeidet med språk er ikke noe som kommer i tillegg til alt det andre, det skal være en naturlig del av det daglige sammen med barna.

Språkforståelse kommer før talespråket og er grunnlaget for videre språkutvikling. Dette starter rett etter barnets fødsel og betinger godt samspill og god kommunikasjon med omsorgsgiverne. Både den nonverbale og den verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Den voksnes måte å støtte barnet i språkutviklingen på vil derfor variere med barnets alder og utvikling.

Barn med flerspråklig bakgrunn vil ofte trenge ekstra støtte i utviklingen av et godt språk. De voksne må legge til rette for at barnet får positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel. F.eks. må de voksne være tydelige språkmodeller ved å sette ord på det man gjør og opplever sammen og benevne hva ting heter. Felles fokus og felles opplevelser er et godt utgangspunkt for samtaler. Samtidig som vi bekrefter barnas observasjon, kan vi benytte sjansen til å utvide samtalen.

Eksempler på språkarbeid i barnehagen:

Barn: «Voova»	Voksen: «Ja, se en hund»
Barn: «Voova løper»	Voksen: «Ja, hunden løper. Hvor tror du den skal?»

Når barna kommer i barnehagen engasjerer vi dem ved at de blir oppfordret til å fortelle om gårsdagen «var du på svømming i går? Hva gjorde du der?»

Når vi spiser, kommuniserer barn og voksne og barn-barn. Med de yngste barna tolker og bekrefter vi gester og lyder med ord. Med de eldre barna er måltidet et felles fokus og en god arena for samtaler. Samtidig må barna be andre barn eller voksne om å sende mat de selv ikke når.

I garderoben snakker vi om felles opplevelser «nå skal vi ta på høyre sko, før vi tar på venstre sko». Vi snakker om sammenheng mellom skotøy og været ute og rekkefølgen klærne skal på.

På avdelingen kikker et barn ut av vinduet mens det lager brummelyder. « Er det lastebilen du ser på? Det var en stor lastebil». Det samme barnet peker på lekehylle og veksler blikket mellom en voksen og hylle « er det bilene du vil leke med?»

Et barn faller og begynner å gråte «nå så jeg at du falt, det må ha gjort vondt på knærne»

Et barn sier «rompe», en voksen legger til «prompe» - «rompe – prumpe»

Språklig bevissthet handler om å kunne reflektere over språket. For et barn betyr det å kunne filosofere over betydningen av enkeltord, tøyse med språket, kunne høre om en setning er riktig sammensatt eller ord riktig uttalt. Andre eksempler er det å huske sanger og regler, kunne rime og kanskje høre at to ord begynner med den samme lyden.

Personalet skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av, alle sider ved barnas utvikling, og at personalet skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder Tegn Til Tale.

Tette og trygge relasjoner er en forutsetning for at barn skal ha lyst til å prate og dermed utfolde seg språklig. Det er gjennom dialog og samspill at barn støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.

Kommunikasjon

- Skape relasjoner – gi trygghet
- ansatte som lytter og samtaler
- Lære å ta imot og følge beskjeder
- Gjenfortelle opplevelser
- Samtaler i gruppe

Språk

- Lære begrep gjennom voksnes benevnelse av hverdagsgjensstander, klær, mat, farger osv.
- Lære språk gjennom tydelig uttale og gjentakelser fra de ansatte
- Stimuleres til rollelek

Tekst

- daglig bruk av billedbøker og pekebøker
- aktivt bruk av rim og regler, eventyr og annen høytlesning
- sanger
- Møter / får utforske bokstaver og symboler i hverdagen

Hjelpemidler

Tegn til tale	Er en kommunikasjonsmetode der vi i tillegg til tale bruker tegn med hendene. Ved å bruke håndtegn i kommunikasjonen med barnet, øker språkforståelsen
Dagstavle	Gir visuell oversikt over dagens mange aktiviteter, og bidrar til bedre forutsigbarhet og struktur på dagen
Billedstøtte	Bildene gir visuell støtte til begreper

Områder for observasjon av språkutvikling

• Samspill • Kommunikasjon • Oppmerksomhet • Språkforståelse	• Språklig bevissthet • Uttale • Ordproduksjon • Setningsproduksjon

Språkarenaer

• Ankomst / avskjed • Stellesituasjon • Lek og samspill • Bokstund	• Samlingsstund • Måltid • Garderobe • Utelek og turer

Overganger

En overgang fører til endringer i barnets ramme og rutiner. Vi er opptatt av at barn og foreldre skal føle seg trygge og bli møtt av kompetente varme ansatte.

Fra hjem til barnehage

Vi ønsker en trygg start, og dette sikrer vi gjennom et godt foreldresamarbeid og å ivareta barnas individuelle behov. I forkant av oppstart vil foreldre motta informasjon om barnehagen og tilbud om oppstartssamtale. Målet for samtalen er å utveksle viktig informasjon og skape en tett dialog mellom foreldre og barnehagen slik at vi i fellesskap kan møte barnets fysiske og psykiske behov på best mulig måte. Alt fra kosedyr som er trygghetsskapende for barnet til eventuelle allergier eller opplevelser barnet har hatt.

I mai og juni har vi lekegrupper for nye barn og foreldre. Hensikten med lekegruppen er å legge til rette for at nye barn og foresatte kan treffes i barnehagen og få en mild overgang fra hjem til barnehage. Målet er å bli kjent med hverandre, personalet og miljøet i barnehagen.

I løpet av juni blir det avholdt foreldremøte for nye foreldre, der de får informasjon om dagsrytmen, utstyr i barnehagen og hvordan tilvenning foregår.

I tilvenningstiden bruker ansatte, barn og foreldre tid sammen for å skape relasjoner og knytte bånd. Dette er nødvendig for at barnet skal oppleve trygghet i barnehagen. Det er store individuelle forskjeller på hvor raskt et barn venner seg til den nye hverdagen. Noen bruker kort tid, mens andre bruker lenger tid på å bli kjent og trygg i nytt miljø. Ekstra viktig er at foresatte forteller om deres bekymringer / utfordringer slik at vi sammen kan finne de beste løsningene for akkurat dere.

Fra småbarn til storbarnsavdeling.

Når barn fra småbarnsavdeling skal over til stor avdeling, er det som regel aldri færre enn 2 barn som flyttes samtidig. Det følger alltid med en kjent voksen fra barnas avdeling i overgangsfasen. Dette er med på å gjøre overgangen tryggere både for barn, foreldre og de andre voksne på stor avdeling.

Vi jobber med trygghet gjennom hele året, og strukturen i vår barnehage gjør at barn og voksne blir trygge på hverandre på tvers av avdelinger gjennom året.

- Vi har «åpne dører» slik at barn kan gå på besøk til andre avdelinger, besøke større søsken eller kjente
- Ved fravær (voksne) på huset hjelper personalet hverandre på tvers av avdelinger
- Vi har felles uteområde – der små og store er sammen
- Ved ferieavvikling, er barna fra små og stor avdeling sammen hele dagen
- Vi har felles samlinger på huset i forbindelse med temauker, jul og påske.

Dette er eksempler på steder der det er naturlig med kontakt og knytting av bånd på tvers av avdelingene. Vi jobber for å skape ulike møtepunkter i hverdagen, der barn og voksne på ulike avdelinger blir kjent med hverandre. Dette skaper et godt samarbeid og et fellesskap.

Det er noe trygt og godt ved at de voksne barnet møter på den nye avdelingen faktisk har et kjent ansikt, en kjent stemme og at voksne kan navnet til barnet når det barnet starter opp på ny avdeling.

Fra barnehage til skole

Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.

Rammeplanen 2017

Vi samarbeider med foreldre og skole for å sikre at barna er forberedt på skolestart. For våre førskolebarn har vi en intensjon om å gjøre det siste året i barnehagen litt spesielt. De skal oppleve den avsluttende tiden i barnehagen som spennende, utfordrende og en tid hvor iveren etter å erobre nye kunnskaper skyter fart.

Det siste året har førskolebarna egen klubb – Stjernegjengen - som avvikles en dag i uka gjennom hele året. Her vil sosial kompetanse, samspill, vennskap, selvstendighet, mestring, undring, og nysgjerrighet stå i fokus. Som et pedagogisk verktøy bruker vi heftet «Trampoline», der det legges vekt på lek og læring, undring og refleksjon, språkstimulering og begrepsforståelse.

På våren innkaller pedagogisk leder til samtale med foresatte og barn, der informasjon i etterkant videreføres til skolen i et overføringskjema. Dette gjøres for at barna skal få en trygg og god overgang fra barnehage til skole. Førskolebarna har 1 besøksdag på våren før de starter på skolen, samt at foresatte blir innkalt til foreldremøte i regi av skolen.

På høsten og våren har vi Stjerneuke – der Stjernegjengen er sammen hver eneste dag. Fokuset for uka handler om å skape samhold. Det legges til rette for at alle Stjernebarna skal føle seg verdsatt i gruppa, og at de skal lære seg å bruke hverandres styrker når de trenger hjelp og støtte. Dette vil komme godt med når skolen starter, og vi voksne er igjen i barnehagen. Da vil Stjernebarna kunne bidra med trygghet og støtte i en ny og uvant hverdag.

Det finnes mye trygghet i selvstendighet

